

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep
0030 OSLO

Dato: 05.10.2011
Deres ref.: 200800877-/KJJ
Vår ref.: 2011/12729MAGNUSFA

Høring - forslag om lovregulering av rituell omskjæring av gutter

Det vises til Helse- og omsorgsdepartementets høringsbrev av 26. april 2011 om forslag om lovregulering av rituell omskjæring av gutter.

Norsk senter for menneskerettigheter (SMR) er Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter (NI), jfr. kgl. res. av 21. september 2001. Som NI er SMR gitt en særskilt rolle for å sikre at de internasjonalt vedtatte menneskerettighetsnormer respekteres og oppfylles av norske myndigheter. Utarbeidelse av høringsuttalelser ved myndighetsinitiativer av betydning for menneskerettighetenes stilling i Norge, er et sentralt ledd i SMRs virksomhet som nasjonal institusjon.

Merknader til lovforslaget

Rituell omskjæring av gutter er ikke direkte regulert i internasjonale menneskerettighetskonvensjoner som FNs barnekonvensjon (BK), FNs konvensjon for sivile og politiske rettigheter (SP) og Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK), som alle er inntatt i menneskerettsloven og gitt forrang foran annen norsk lov. Så langt vi kjenner til har heller ikke disse konvensjonenes overvåkingsorganer uttalt seg direkte om rituell omskjæring av gutter.

FNs barnekomité, som overvåker barnekonvensjonen, vedtok i 2011 generell kommentar nr. 13 om barns rett til beskyttelse mot integritetskrenkninger i BK artikkel 19. I denne kommentaren gir komiteen en ikke-uttømmende beskrivelse av handlinger som anses som integritetskrenkninger mot barn. Barnekomiteen slår uttrykkelig fast at omskjæring av kvinner er i strid med konvensjonen, mens omskjæring av menn ikke er nevnt.

Helse- og omsorgsdepartementets konklusjon om at rituell omskjæring av gutter ikke kan sies å være i strid med hverken FNs barnekonvensjon eller Den europeiske menneskerettighetskonvensjon, anses å være riktig. Sett i lys av den hjemlige debatten om rettmessigheten av rituell omskjæring av gutter, ville det vært hensiktsmessig om departementet berørte de argumentene som har vært fremsatt i denne sammenhengen i sitt høringsforslag. I tråd med Høringsinstruksen pkt. 2.3.2 og nyere offentlig utredningspraksis, burde det vært avsatt et eget kapittel i utredningen til forslagens menneskerettslige problemstillinger. Det hadde vært

ønskelig med en bredere og grundigere gjennomgang av det internasjonale menneskerettslige rammeverket enn det departementet på summarisk vis presenterer i notatets kapittel 3.12 om FNs barnekonvensjon og kapittel 3.13 om Den europeiske menneskerettskonvensjonen.

Når det er sagt, vil en nærmere regulering av rituell omskjæring av gutter fordrer vurdering av ulike menneskerettslige prinsipper. Det vil være behov for å balansere ulike rettigheter. På den ene siden retten til religionsutøvelse (SP artikkel 18 nr. 1, og EMK artikkel 9) og foreldres rett til å oppdra sine barn i tråd med sin egen religion (SP artikkel 18 nr. 4, BK artikkel 14 nr. 2), og på den andre siden barnets rett til medbestemmelse, religionsfrihet, beskyttelse mot integritetskrenkelser og rett til helse (BK artikkel 12, 14, 19 og 24). I denne sammenheng er det særlig grunn til å fremheve at barnets beste er et grunnleggende hensyn ved alle handlinger som berører barn (BK artikkel 3).

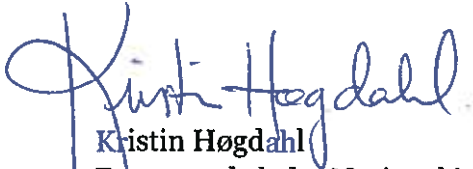
Av de to modellene som departementet vurderer, er det tilsynelatende modell B som best ivaretar barnets rett til helse ved at offentlige sykehus skal ha et tilbud om omskjæring samtidig som kun leger kan gjennomføre selve operasjonen. Samtidig kan denne modellen anses å være et inngrep i religionsfriheten, noe som kan medføre at enkelte grupper likevel velger å la omskjæring av gutter gjennomføres av andre enn leger.

Etter SMR sitt syn er det modell A som best balanserer de ulike menneskerettslige hensynene. Ved å pålegge offentlige sykehus å tilby omskjæring samtidig som trossamfunnenes egne, kvalifiserte, forhåndsgodkjente omskjærere kan gjennomføre ritualet innen en viss tid etter fødselen, synes det som både hensynet til religionsutøvelse og hensynet til barnets helse er ivare tatt på en tilstrekkelig måte. For det første sikres derigjennom et landsdekkende medisinsk forsvarlig tilbud for omskjæring av gutter. Dette forutsetter naturligvis blant annet at det legges til rette for opplæring og kontroll med omskjæring utenfor sykehusene. For det andre ivaretas retten til fri religionsutøvelse ved at trossamfunnenes egne omskjærere på gitte vilkår kan gjennomføre ritualet.

Et felles spørsmål for begge modellene, er på hvilket tidspunkt et barn skal kunne motsette seg omskjæring. Barnekonvensjonen artikkel 12 gir uttrykk for at barnets synspunkter skal få behørig vekt i samsvar med dets alder og modenhet. Departementets forslag er her noe uklart. Riktignok gir forslaget til lovtekst uttrykk for at omskjæring ikke kan utføres mot guttens vilje, hans modenhet og alder tatt i betraktning (§§ 9 og 7 i modell A og B). Samtidig står det på side 51 og 64 i utredningen at omskjæring ikke skal utføres på gutter som ennå ikke har fylt 18 år og som ikke ønsker å la seg omskjære til tross for foreldrenes ønske. Tidligere i utredningen antyder departementet, med henvisning til den helserettslige myndighetsalder, at i hvert fall gutter over 16 år skal kunne motsette seg omskjæring. SMR vil i denne sammenheng peke på at den religiøse myndighetsalder er 15 år (lov om trdomssamfunn og ymist anna § 3), og at barnet i ulike sammenhenger i nasjonal lovgivning er gitt rett til medbestemmelse gradvis etter alder og modenhet i tråd med tolkningen av det grunnleggende prinsippet i barnekonvensjonens artikkel 12. Det fremlagte forslaget fremstår som uklart, og departementet burde gå gjennom barnets rett til medbestemmelse på nytt.

SMR antar at den pågående høringsrunden vil gi mulighet for grupper som er særlig berørt å kommentere på lovforslaget. I tillegg vil Senteret anbefale departementet å invitere berørte grupper og trossamfunn til aktiv konsultasjon i den videre prosessen med å vedta og å gjennomføre en regulering av omskjæring av gutter. Det er viktig at reguleringen av disse ritualene tar hensyn til de religiøse minoritetenes tradisjoner og ikke bidrar til ytterligere stigmatisering av disse gruppene.

Med vennlig hilsen,

Kristin Høgdahl
Fungerende leder Nasjonal institusjon

Magnus Forberg Andersen
Juridisk rådgiver

